

FUCÛRUN NEHYİ VE MENŞELERİ

(Mâba'd ve son)

— 6 —

Ezogami kanununun menşeleri bundan ibarettir.

Bu menşeler ilk nazarda bugünkü fucûr telakkimizle münasebettar görülüyor. Bugünkü ahlak kaidelerimizden birinin, hele bu kaidelerden bizde en kuvvetli bir sûrette mündemic olanlardan birinin, beşeriyetin çoktan beri kurtulmuş olduğu vâhi-yi ebâtılın -uzaktan olsun- taht-ı tâbiyyetinde olmasını kabul etmek bize ağır geliyor. Bununla beraber hakikat-ı halde nasıl hal-i hazırdaki aile teşkilatımız semiye (klan)ye merbut ise, akraba arasında izdivaca dair olan kanunlarımızın da temâdî eden mutavassıt kaidelerle ta ezogami kaidelerine kadar çıktığı şüpheden vârestedir. Filhakkâ ezogami tıpkı aile gibi tekamül etmiştir. Aile semiye ile ve bilhassa maderî semiye ile mümtezic buldukça, izdivaç memnûiyetleri de ya sırf veya bilhassa maderî karabelere taalluk eder. Pederî semiye, hukukunu iddia ettiği zaman ezogami de ona kadar inişar eder. Totemizm ve onunla beraber klana mahsus olan karabet zail olunca, ezogami yeni teşekkül eden ve sair esaslara istinad eden yeni aile unmuzecleriyle beraber görülür ve bu aileler semiyeden daha mahdud olduğu için ezogami de daha az vâsi' bir daire içinde mahdut kalır. Aralarında izdivaç memnû olan fertlerin adedi azalır. İşte bu sûretle ezogami, tedricî bir tekamül ile hal-i hazıra kadar gelmiş ve şimdi ahlâf ile eslâf arasında, birader ve hemşire beynindeki izdivaçlar hemen hemen sûret-i mutlakada men'olunan yegane izdivaçlar olmuştur. Mademki bugünkü fucûr teşkilatı -ibtidâî ezogaminin bir tahavvülünden ibarettir, bunu icabettiren sebeplerin evvelki üzerine icrâ-yı tesir etmemesi gayr-i kabildir. Yekdiğerinden doğan bu iki müessese bizzarure yekdiğerine merbut kalacaktır.

Fucûr hakkında bugünkü mümane'etimizi muhik göstermek için ileri sürülen deliller de bunlar arasındaki rabıtayı daha iyi anlamamıza hizmet eder.

Bugün umûmiyet üzere herkes kabul ediyor ki akraba arasındaki izdivacın hukuk ve âdât ile men' edilmiş bulunması bu ihtilatların sıhhi mahzurları dâ'i olduğundan ileri gelmiyor. Bunun aile nizamını haleldar edeceği söyleniyor. Bundan maksatları, aile hayatı, fırsat verdiği kurbiyetlerden dolayı tenasülî arzuları ikaz ve bu arzuların husûlünü teshil edecek mahiyette bulunduğundan, eğer yakınlar arasında izdivaç meşru olsaydı, adem-i intizam ve fuhuş mütemâdî bir halde mevcut bulunurdu. Vâzi'-i kanunlara böyle en garip muhakemâtın isnad edilmesine sebep nedir, anlamamıyor. Zira akraba arasında gayr-i muntazam izdivaçların önünü almak için, bunları kanunî izdivaçtan men' etmek garip bir vasıta olurdu. Fuhuşun önünü almak için izdivaç men'edilmez. Bunun aksini yapmak lazım gelirdi. Halbuki bütün kanunlarda izdivaç karabetle gayr-i kabil-i telif addediliyor. Sadece tenasülî münasebetlere, ekseriya tecziye edilse de, nazar-ı müsamaha ile bakılıyor. Bu gibi münasebetleri ahlakımız ilham etse de, hukuk-i cezamız hiç nazar-ı itibara almıyor. Esasen fucûrun ilham ettiği nefret gayet tav'î ve gayr-i müteemmil olduğu için o kadar alimane hesapların neticesi olamaz. Her türlü takyidî kaidelerin ilgası ile aile intizamında husûle gelecek meçhul ve mübhem iğtişâşlar, avamın iyi göremeyeceği ve kendisine pek hafif tesir eden muğlak şeylerdir. Bu kadar umûmî mülâhazalar, bu kadar cihanşümül ve bu kadar kuvvetli hisleri husûle getiremez. Nihayet bu nazariye kanuna hiç hâiz olmadığı bir kudret bahşediyor. Kanun eşyayı tabii neticelerini husûle getirmekten men'edemez. Eğer aile hayatı bizi hakikaten fucûra sevk ediyorsa, vâzi'-i kanunun bu husustaki memnû'iyetleri bir şey yapamaz. Aile muhitinin tesiri gayet kuvvetli ve gayet devamlıdır. Binaenaleyh kanunun mücerred evâmiri bu tesirleri izale edemez.

Mamafih bu izaha esas olan kaziyeye büsbütün atılamaz. Bu nazariye nâtamam olsa da halkın mübhem bir hissini ifade ediyor. Eğer fucûr-i karabete müsaade olunsaydı, aile aile olmazdı, izdivaç da izdivaç olmazdı. Yalnız bu halet-i fikriye şundan ileri geliyor ki, aile hayatı fucûru teşvik etmek şöyle dursun, tabiatıy-

la reddeder. Fucûrî izdivaçların aile veya ırkın istikbali olan ne-tayic-i mümkinisini düşünmeden, hesap etmeden o bize şâyân-ı nefret görünüyor. Zira bunda ayrılması lazım gelen şeylerin karışmış olduğunu görüyoruz.

Bu gibi izdivaçların verdiği nefret tıpkı vahşinin mukaddes ile lâmukaddesin imtizacı imkanını düşündüğü zaman hissettiği nefret ve dehşete benzer. Ve bu nefret de esaslıdır. Zevciyet vazifeleriyle karabet vazifeleri arasında -hal-i hazırda teşekkül ettikleri gibi- hakikî bir adem-i te'lîfiyet vardır. Binnetice bunların bir araya gelmesine müsaade olunursa, her ikisi de harap olur.

Aile hayatına ait olan her şey vazife fikrine tabidir. Biraderlerimiz, hemşirelerimiz, akrabamız ile olan münasebetlerimizi ahlak sıkı bir sûrette tanzim ediyor. Bu münasebetler bir mecburiyetler şebekesi gibidir ki eğer salim bir sûrette müteşekkil isek, bunların ifası bir meserrettir. Fakat yine bu mecburiyetler bize, kanun-i ahlakîyi temyiz eden âmirî şahsiyetsizlikle tahakküm eder. Şüphesiz, muhabbet, hususî temayüller bu mecburiyetlerden matrûd değildir. Bununla beraber ailevî muhabbetlerde mümeyyiz bir sıfat vardır. Bunlarda muhabbet kuvvetli bir sûrette hürmetle mülevvendir. Zira muhabbet ailede sade hususî hassasiyetin bizâtihi harekete gelmesi değildir. Kısmen bir vazifedir ve bir his ne dereceye kadar talep edilebilirse, ailede bu muhabbet o derecede matlubdur. Akrabasını sevmemeye kimsenin hakkı yoktur. Bu umûmî ahlakın bir kaidesidir. Münasebat-ı biraderanede bile bir reng-i muhabbet vardır. Her ne kadar birader ve hemşire aralarında müsavi iseler de yekdiğerine karşı duydukları şeyin ferdî evsaftan değil, onların fevkinde ve onlara hakim olan bir tesirden ileri geldiğini ne yalnız ve ne de bilhassa hissederler. Bunların birbirine merbut olmasını aile talep ediyor. Onlar birbirlerini sevmekle aileyi seviyorlar. Yekdiğerine hürmet etmekle aileye hürmet ediyorlar. Aralarındaki her türlü münasebetlerde hazır olan aile bu münasebetlere hususî bir damga vurur ve sadece ferdî olan münasebetlerin fevkine çıkarır. İşte bunun içindir ki eskiden olduğu gibi bugün de aile ocağının bir sıfat-ı diniyesi vardır. Eğer bugün artık aile mabetleri, aile ilahları yoksa, aile yine dinî bir mahiyeti hâiz kalmıştır. Aile daima teması memnû' bir mahall-i mukaddes olarak kalmıştır. Çünkü bir mekteb-i hürmettir ve hür-

mette asıl, hiss-i dinîdir. Ma'şerî inzibatın asabî olduğunu da ilave edelim.

Tefehhüm ettiğimiz gibi olan tenasülî münasebetler büsbütün başkadır. Bir araya gelen kadınla erkek bu rabıtada zevklerini arar ve teşkil etikleri cemiyet esas itibarıyla sırf yekdiğerini hüsn-i intihabla hasıl olan imtizaca tabidir. Bunların bir araya gelmelerine sebep birbirinin hoşuna gitmeleridir. Halbuki hemşirelerle biraderler, aile kucağında müşterek oldukları için yekdiğerinin hoşuna gitmelidir. Bu halde muhabbet, ancak bizâtihi olursa mevcut olabilir. Her türlü mecburiyet ve kaide fikrini reddeder. Bu hürriyet sahasıdır. Burada muhayyile bilâmânî'a cevelan eder. Tarafeynin menfaati, keyf-i zâtîleri hemen hemen yegane mer'î kanunu teşkil eder. Mecburiyet ve kaide olmayan yerde ahlak da ortadan kalkar. Faaliyet-i beşeriyenin vazife ve mecburiyet fikri kafi derecede mevcut olmayan sahaları adem-i intizama maruz kaldığından, erkek ve kadınların müteakıl cazibeleriyle bunun neticelerinin ahlaka bir tehlike gibi addedilmiş olmasında şâyân-ı taaccüb bir şey yoktur. Filvaki, izdivacı teşkil eden muntazam merbutiyette hal böyle değildir. İzdivaç şundan ileri geliyor ki erkekle kadının münasebatı aileye icrâ-yı tesir ettiğinden aile de bu münasebata icrâ-yı tesir eder ve onu aile menâfi'yle hemahenk edecek bir takım kaidelere tabi tutar. Aile bu münasebat-ı ruhiyeye kendi mahiyet-i ahlakiyesinden bir şey verir. Yalnız bu nizam zevciyet münasebetlerinin neticelerine icrâ-yı tesir eder; bizzat bu münasebete tesir edemez. Bir araya gelen fertleri bazı vazifelere mecbur eder; bunları bir araya gelmeye icbar edemez. Bilhassa meşru ve ahlakî bir sûrette yekdiğerine merbut olmadıkça, aşık ve maşuklar aynı vaziyettedirler; yekdiğerine o sûretle muamele ederler. Demek oluyor ki izdivacın ibtidaî bir devresi vardır ve bu devrede müstakbel zevc ve zevcenin yekdiğerine izhar ettikleri hissiyat mahiyet itibarıyla serbest izdivaçlarda izhar olunan hissiyata benzer. Ailenin ahlakî tesiri bile ancak zevceteyn asıl bir aile olduktan sonra yani çocuklar da meydana geldikten sonra kendini hissettirir. Bundan dolayı izdivaç, erkek ve kadın cemiyetlerinin en ahlakî şekli olsa da, bu nevi cemiyetlerden ayrı bir mahiyette değildir. Bunda da aynı sevk-i tabiîler faaliyettedir. Fakat o zaman bu iki halet-i fikriye yekdiğerine karşı hayır ve lezzet, vazife ve

ih-tiras ve mukaddes ve lâmukaddes gibi katiyetle mütebayın bulunursa bunların düşüncesi bile bize gayr-i kabil-i tahammül ah-lakî bir karışıklık husûle getirmeden yekdiğerine mezcolması ka-bil değildir. Bunlar yekdiğerini şiddetle red için gayr-i kabil-i tev-sim bir halîta dahilinde mezcolarak her ikisinin de mümeyyiz sıfatlarını kaybederek tanınmaz bir halde çıkmaları fikrini biz de kemal-i nefrette reddediyoruz. Hislerin her ikisini de bir ve aynı şahıs ilham edebilseydi işte böyle olurdu. Bizi karîblerimize rab-teden münasebetin vekar ve haysiyeti, aynı kıymeti hâiz olmayan her türlü rabitaları men' ve reddediyor. Size hürmetkar bir mu-habbet beslemeye mecbur olan ve sizin de aynı hürmeti kendisine borçlu olduğunuz bir şahıs ile muaşaka ederseniz bu muhabbet hissi her iki tarafta da bozularak zail olur. Hülâsa bugünkü fi-kirlerimiz nazar-ı dikkate alınca, bir adam hemşiresini zevce ola-rak alırsa, onun hemşirelik sıfatı biter. Bize fucûr-i karabeti red-dettiren işte budur.

Yalnız bu cevap bir sûret-i hall değildir. Mesele yalnız geri-letilmiştir. Şimdi bu fikirlerin menşei hangileri olduğunu aramak lazımdır. Bu fikirlere alıştığımız için onlar bize pek tabîî görünür. Halbuki bunların mantıken hiçbir zarureti yoktur. Bilâşübhe, zev-celerimize karşı olan muhabbetimiz hemşirelerimizin ilham edece-ceği muhabbetle bu dereceye kadar zıt görüldüğü için bu iki şah-sın bir şahısta cem' edilmesini kabul edemeyiz. Fakat bu iki nevi muhabbet arasında gördüğümüz mübayenet bunların zatî mahi-yeti ile pek az alakadar olduğu için pek çok ahvalde hiç nazar-ı dikkate alınmadığı da olmuştur. Fîlhakika biliyoruz ki ibtidaî de-ğil, hatta oldukça yüksek bir derece-i medeniyete vasıl olmuş ka-vimlerde fucûr-i karabete müsaade olunuyor ve hatta bu, emredili-yordu. Yani karabet münasebetlerinin kaynaşması bu akvamda hemen hemen bir mecburiyet hükmündeydi. Başka kavimlerde bi-rader ve hemşirelerin izdivacı memnû' olsa da, amcazadeler ara-sında izdivaç şâyân-ı tavsiye görülüyor. Misaller pek çoktur. Hal-buki ilk batından olanlar arasında hakikaten gayr-i kabil-i izale bir zevciyet nefreti olsaydı, derhal sonra gelen batında da imti-zaç olamazdı. Atina'da kız mirasçı olduğu zaman zevc olarak en yakın akrabasını almaya mecbur olurdu. Biraderinin zevcesi dul kaldığı zaman onunla izdivaç mecburiyeti, biraderlerin aynı zev-

ceyi alması gibi hâdiseler hep bu nevidendir. Zira ittifak sûretiyle vukubulan karabetin kandaşlıkla alakası yoksa da, tabii karabetin bütün bütün ahlaki evsafını hâizdir. Buradaki adem-i telif de sırf ahlakîdir. Bu telifsizlik bilcümle ahvalde husûle gelmeliydi. Niha-yet, insan cemiyetlerinin başlangıcında, fucûrun memnû' olma-dığını birçok hâdiseler isbat ediyor. İnsan cemiyetleri lâekal iki ibtidaî semiyeye ayrılmazdan evvel fucûrun men'edilmiş olduğunu farzettirecek hiçbir delil mevcut değildir. Zira bizce malum olan bu memnûiyetin ilk şekli, yani egzami (hariçten tezevvüc) her yerde bu teşkilat (iki ibtidaî semiye taksimatı) ile muhâzî görü-lüyor. Halbuki bu teşkilat her halde ibtidaî değildir. Cemiyet-i beşeriye yekdiğerinden farklı iki zümreye ayrılmazdan evvel ke-sif ve mümtezic bir kitle halindeydi. Morgan tarafından tertib olunan esâmi tablolarından bazıları bu faraziye teyid ediyor. O halde eğer aile münasebetleri ile cinsî münasebetler evvela yek-diğerinden farksız ise, birçok kereler bu farksızlığa rücû etmiş, ise, bunların bizzat ve dahilî sebeplerden dolayı tehalluf etmek mecburiyetinde kalmış olduklarını zannetmek doğru olamaz. Ef-kâr-ı âmmenin bunları yekdiğeriyle karşı karşıya koyması için kendilerini teşkil eden evsafa yabancı bir sebebin bu tarz-ı ru'yeti icabettirmiş olması lazımdır.

Filhakika eğer izdivaç ile aile muhtelif iki muhitte teşekkül etmeye mecbur tutulmasalardı, bu tehallûf nasıl husûle gelirdi? Farzediniz ki umûmî bir kaide olarak erkekler yakın akrabalarıyla izdivaç etsinler. İzdivaç hakkındaki telakkimiz büsbütün başka olurdu. Zira hayat-ı zevciyet bugünkü gibi olamazdı. Bu hayat daha ihtiraslı olurdu. Çünkü fertlerin zevki ufak bir rol oynardı. Muhayyilenin serbest cevelanına, hayallere, arzusunun bizzat inki-şafına pek az mevki kalırdı. Çünkü herkesin müstakbel izdivacı doğduğu andan itibaren tayin edilmiş bulunurdu. Hülâsa hiss-i cin-siyet ailenin içinde inkişaf edeceğinden ,ailenin aklı bir kanun teşkil edeceğinden itidal kesbeder, sönerdi. O da, aile hissiyatını temyiz eden bu âmirî şahsiyetsizlikten bir şey alır, aile hissiyatı-nın hususî bir safhasını teşkil ederdi. Fakat bundan dolayı da aileye yaklaşırdı ve hemen hemen aynı mahiyette olduğundan onunla telif etmesine hiçbir mani kalmazdı. Bu temessüle acaba ne mani oldu? Şüphesiz fucûr memnû farzedildiği zaman bu

mesele mevzu-i bahis olmaz. Zira izdivaç nev'i aile nev'i haricinde olduğundan bizzarure muhtelif bir cihete doğru inkişaf edecektir. Fakat bu fucûr, her halde ondan sadır olmuş olan fikirlerle izah edilemez.

Bu temayül kendiliğinden bu mizaçlara gelmiyordu mu denilecek. Fakat bu temayülün onlara kat'iyen muâırız olmadığını isbat eden bir şey var ki o da zarurî olduğu zaman yani fucûra müsaade olduğu zamanlar bunlara muti bir sûrette tabi olmuş bulunmasıdır. Zira muhakkaktır ki bütün bu ahvalde mağlup olan ve cinsiyet münasebetleri şekline giren alle münasebetleri olmuştur. Aile bu kadar serbest bir inzibat ile tevafuk edemeyeceğinden bu şerait dahilinde idame-i mevcudiyet edemezdi ve binaenaleyh cemiyet de mevcut olamazdı. Esasen bu mukavemetler nereden gelecek? Bazen deniliyor ki tenasülî iştiha insiyaki bir sûrette aileden kaçır. Çünkü uzun müddet müştereken iskan bu iştihayı uyutur. Fakat unutuluyor ki zevceteyn arasındaki alışıklık, akrabasınınkinden daha az değildir. Binaenaleyh her iki halde de aynı tesiri icrâ etmeliydi. Sonra arzunun bu mübhem istekleri, aileyi kendi içinden tenasüle sevkeden yüksek sebepler yanında ne yapabilirirdi? Zira beşeriyetin, fucûru men'ettiği için ne kadar çok müşkilat arasında yuvarlandığı pek çabuk unutuluyor. Evvela ailelerin azalarını mübadele edecek sûrette tertibatta bulunmaları lazım geliyordu. Bu mübadele sulh ve intizam dairesinde icrâ edilinceye kadar asırlar geçti. Bu usûlün neticesi olarak ne kadar vandetalar oldu, ne kadar kanlar döküldü, ne kadar fikirler müdavelesi oldu! Fakat bu usûl bilâcebr ü şiddet işlemeye başladığı zaman bile, bunun neticesi olarak her batında ailenin maddî ve manevî vahdeti bozuldu. Çünkü bulûğa eren erkek ve kadınlar ayrılmaya mecbur oluyorlardı ve bunlardan biri, umûmiyetle kadın, yabancılar yanında yaşamaya giderdi. Vakit vakit tekerrür eden bu tefrika cemiyetleri bilhassa şu elîm vaziyete soktu : Ya kadını müşterek emvalden mahrum etmek ve onu gireceği ailenin başına ve ona tabi bırakmak veyahut kendisine az çok vâsi' hukuk verilirse, malik olduğu emvalin sûret-i kat'iyede zevcinin akrabasına geçmesini men' için sıkı bir kontrol, teftiş altında bulundurmamak. Eğer insanlar zevcelerini akrabaları haricinde almayı kendilerine bir kanun yapmasalardı bu kadar karışıklıkların önü alınmış olurdu.

Bu sûretle bir taraftan zevciyet münasebetlerinin bu kadar kat'iyetle karabet rabitalarına zıt olabilmesi için zevciyet münasebetlerinin evvelemirde ailenin yaşadığı heva-yı ahlakîden harice atılması lazım geliyordu. Diğer taraftan bu münasebetler de bu ayrılığı zarurî kılacak hiçbir şey yoktu. Bu ihtilafın onlara haricî ve sûret-i mahsusada hâiz-i kudret bir kuvvet tarafından emredilmiş olması lazımdır. Yani bugün bize fücûru men'ettiren ahlakî adem-i tevafuk bizzat bu fucûrun neticesidir. Bu fucûrun evvela başka bir sebepten dolayı mevcut bulunması lazımdır. Bu sebep, egzogamiyi intac eden itikadlar ve ibadetler heyet-i umûmiyesidir.

Filhakika kana ait ebâtıl insanlar arasında her türlü rabıtayı men'edince, cinsiyet hissi, kendisini tatmin edebilecek muhiti aile dairesi haricinde aramaya mecbur oldu. Ve bu hissi, karabet hislerinden tehaluf ettiren de bu olmuştur. O zaman faaliyet ve hassasiyet-i beşeriyeye muhtelif iki daire açılmış bulundu. Bunlardan biri olan semiye(klan) yani aile ahlakîyet ocağı idi ve öyle kaldı.; diğeri buna hariç kaldığından aile menâfi'ine icrâ-yı tesir ettiği mertebede, fer'î olarak bir sıfat-ı ahlakîye aldı. Semiye, hisseyat-ı diniye merkeziydi ve semiyenin bütün münasebetleri dinî bir sıfatı hâizdi. Erkekle kadının münasebetleri semiye haricinde vukubulduğundan, dinî sahadan hariç kaldılar ve lâmukaddes şeyler sırasına dahil bulundular. Binnetice sâri olan şedîd inzibattan dolayı bir tarafta inkişaf edemeyen ihtirasî faaliyet diğer tarafta teveccüh ve orada serbestçe inkişaf etti. Zira fert, elzem olduğu vakit ma'serî tazyike olur. Tabii iştihaları, serbestçe takip edilecek bir meyil buldular mı derhal o tarafa hücum ederler. Bu sûretle egzogami sayesinde şehvetperestlik yani cinsiyet münasebetlerine ait sevk-i tabii ve arzuların heyet-i umûmiyesi kendisini tevkif ve az çok izale eden aile boyunduruğundan kurtularak başka tarafta teşekkül etti. Fakat bundan dolayı aile ahlakıyla mübayanette bulundu ve zamanla yeni yeni hisler ve fikirlerle zenginleşti. Daha muğlak ve daha ruhî bir şekil aldı. Zihniyat ve ihtirasatta her türlü inzibat ve kaideye karşı tabiaten sabırsız olan, hürriyete muhtaç olan her şey bu ilk esas üzerine aşıldı. Bu sûretle hayat-ı cinsiyeye ait fikirler sanatın, şiirin inkişafına, fikir ile kalbin mübhem ilhamatına, rüyalarına, muhayyilenin mühim bir mevki tuttuğu bütün ferdi ve ma'serî tezahüratna sıkı bir

sûrette merbut oldu. Aynı sebepten dolayıdır ki kadın, daima bedî'i hayatın merkezi addedilmiştir. Fakat bu ilaveler ve bu tahavvüller, ehemmiyetlerine rağmen tâlî hâdiselerdir. Bir âzâsı arasında izdivaç men'edilince ayrılık tamam oldu.

Bu ayrılık bir kere ırka dahil olunca devam etti ve kendini husûle getiren sebep zail olduktan sonra da yaşadı. Egzogamiyi meydana getiren totem itikadları zail olunca bu itikadların tevliid ettiği zihniyetler baki kaldı. Asırlardan beri alınan ve muhafaza olunan itiyadlar bu sûrette kaybolmadı. Çünkü bunlar tekrar ile kuvvet bulup kökleştikten mâ'adâ gitgide sair bir takım itiyadlarla tesanüd etti ve bunlardan birine dokunmak için diğerlerine de yani hepsine dokunmak lazım geliyordu. Bütün hayat-ı ahlakiye de buna göre teşekkül ettiğinden, evvelce yapılan şeylere rücû için bütün bu hayatı altüst etmek icabediyordu. Ne insan elde ettiği bu serbest meserretlerden kolaylıkla vazgeçebiliyor, ne de bu meserretleri ailenin daha haşin meserretleriyle mezcedebiliyordu. Çünkü bu takdirde her iki kısım da mahiyetini değiştiriyordu. Diğer taraftan klan esasına müstenid teşkilat bütün insan cemiyetlerinin geçirdikleri bir devre olduğundan ve egzogami de klana sıkı bir sûrette merbut bulunduğundan arkasında bıraktığı halet-i ahlakiye de beşeriyet dahilinde umûmîdir. Buna karşı gelmek için sûret-i mahsûsada mübrem içtimâî zaruretlere lüzum vardı. Bundan dolayıdır ki fucûr bazı kavimlerde meşrû görüldü ve bu kavimler istisnayı teşkil ediyor.

Tarihte bu müsaadekârlığı âtî için mazidekinden daha umûmî bir hale sokacak hiçbir şeyin husûle gelmemiş olması muhtemel değildir. Şüphesiz katoliklik gibi münteşir bir dinin, aile gayesini gözetmeyen münasebat-ı cinsiyeyi sûret-i kat'iyede ahlak haricine atması sebepsiz değildir. Hatta fazla olarak, bu şekil tahtında bile bu münasebatı bir sıfat-ı mukaddeseyi hâiz olan şeylerle gayr-ı kabil-i telif addediyor⁴⁴. Bütün Avrupa kavimlerinde mevcut bu kadar âdet ve müesseselerin tabii bulunduğu böyle bir his, bilmem hangi tasavvufî hatalardan neşet eden marazî bir hâdiseye addedilemez. Çünkü pek umûmîdir. Hayat-ı cinsiyenin lâ-ahlâkî mahiye-

44 Burada ima etmek istediğimiz şey yalnız rahiplerin bekareti değil, mukaddes günlerde erkekle kadının takarrübünü men'eden kaide-i diniyedir.

tinin hakikaten kuvvetlendiğini, zevciyet halet-i zihniyesiyle aile halet-i zihniyesi arasındaki ayrılığın daha bariz bir şekil aldığını farzetmek daha tabiidir. Bunun sebebi de belki şehvet-i cinsiyenin inkişaf edip hayat-ı ahlakîyenin, bilakis her türlü ihtirasî unsurları gitgide daha fazla reddetmesindedir. Ahlakımız [imperatif catégorique] ahlakî değil midir?

Her halde bugün kavimlerin yakın akraba arasındaki izdivaçlara mü'mane'et hususunda bir sebepleri varsa bile bu sebep, hakikat-ı halde ihkak ettiği nizamatin bir neticesidir. Bu sebep, nizamatin bir müessiri olmadan evvel bir eseridir. Bu kaidenin bu zamana kadar nasıl idame-i mevcudiyet etmiş olduğunu izah edebilir. Fakat nasıl doğduğunu izah edemez. Nasıl doğduklarını anlamak için egzogamiye kadar çıkmak lazımdır. Binaenaleyh egzogaminin tesirleri bize kadar gelmiştir. Egzogamiyi intac eden itikadlar olmasaydı, izdivaç hakkındaki bugünkü fikrimizi hâiz olacağımızı ve kanunlarımızın fucûru men'edeceğini temin edecek hiçbir şey yoktu⁴⁵. Şüphesiz ihtiras ile vazife arasındaki ebedî tezat bugün olup meydana çıkacaktı. Fakat başka bir şekil alırdı. İhtiras merkez faaliyetini hayat-ı cinsiyenin âğuşuna kurmazdı. İhtiras ve erkekle kadının muhabbeti aynı manayı hâiz olmazlardı.

Bu sûretle kana her türlü fevkat-tabî'a hassalar istinad eden bu kaba fikr-i batıl, beşeriyetin inkişaf-ı ahlakîsi üzerine büyük bir tesir icrâ etmiştir. Hatta yukarıdan beri görüldüğü üzere bu tesir kendisini yalnız fucûr-i karabet hususunda göstermemişti. Aynı sebebe tabi bulunan diğer nevi hâdiseler de mevcuttur. Umûmiyet üzere erkekle kadının ayrılığına ait olan âdetler bundan doğmuştur. Yukarıda bast ettiğimiz hâdiselerle bugün halen gözlerimiz önünde cereyan eden hâdiseler arasındaki müşabehet elbet kârî'nin nazar-ı dikkatini celbetmiştir. Her türlü mekteplerimizde hayat-ı içtimâiyeye ait içtimalarımızda, erkekle kadını ayıran bir mânia bulunması, her birinin kendisine ait ve âdât ile kavaninin emrettiği elbisesi bulunması, erkeğe ait vazifelerin kadının kabiliyeti dahi-

45 Bu faraziyeyi ortaya koymaktan maksadımız egzogami totemizm ile klana zarurî) bir hadise olduğunu beyan etmek değildir. Egzogami totemizm ile klana pek sıkı merbuttur. Bunlar da cihanşümül hadiselerdir. Binaenaleyh böyle bir şey farzedemeyiz. Bu düsturumuz bir tarz-ı beyandan ibarettir. Bundan maksat her âmilin hissesini ayırmaktır.

linde olsa da kadınlara men'edilmesi vs. kadınlarla evvela münasebetimizde ayrı bir lisan, ayrı etvâr ve harekât istimalimiz vs. pek muhtemel olarak, bundan binlerce sene evvel ecdadımızın umûmîyet üzere kandan ve bilhassa hayız kanından nefret duymuş olmalarından ileri geliyor. Şüphesiz, gayr-i kabil-i izah bir itiyad ile elan bu eski ebâtıla itaat ediyoruz değil, fakat bu gibi fikirler zail olmazdan evvel bir takım tarz-ı ameller husûle getiriyorlar ki fikirler ortadan kalktıktan sonra da bu tarzlar kalıyor ve biz onlara merbut bulunuyoruz. Eğer kadınlarla erkekler hayatlarını yekdiğerleriyle pek tamam bir sûrette karıştırsalardı, kadını muhık veya gayr-i muhık bir sûrette ihata ettiğimiz bu sır, erkekle kadının yekdiğerine karşı aldıkları ve münasebetlerinin bütün zarafetini teşkil eden meçhul tavrı, aşk maceralarının en kuvvetli menbaı olan bu pek hususî tecessüs hissi, hayatın eğlencelerinden birini teşkil eden bütün bu her nevi fikir ve âdetler güçlûkle kalabilirdi! İşte bundan dolayıdır ki efkâr-ı âmme kadınla erkek arasındaki bu ikiliği izaleye çalışan müceddidlere muhalefet ediyor. Fakat diğerk taraftan, eğer bir çok zamandan beri unutulmuş olan sebepler erkekle kadını birbirinden ayrılmaya ve cemiyet içinde iki cemiyet teşkil etmeye sevketmemiş olsaydı, bu ihtiyaçları duymuş olmazdık. Zira ne kadının ne de erkeğin teşkilatında böyle ayrılığı istilzam edecek bir şey yoktur.

Bu tetebbu bilâvasıta neticelerinden mâ'adâ, içtimâî hâdiseleri muayyen mefhumların mantıkî bir inkişafı addeden usûlün kat'î hatasını îmâyî bir misal ile göstermeye de hizmet eder. Karabet münasebetleri mücerred bir sûrette ne kadar tahlil edilirse edilsin, bu karabetle münasebat-ı cinsiye arasında bu telifsizliği icabettirecek hiçbir şey bulunamaz. Bu tezadı icabettiren sebepler bu münasebetin haricindedir. Şüphesiz - ne kadar tekrar edilse azdır ki - içtimâî olan şeyler tasavvurlardan ibarettir. Binaenaleyh bir tasavvurlar muhassılasıdır. Yalnız, ma'serî tasavvurların bu sayrûreti -ki içtimâiyâtın asıl mevzu'udur- evvela tesadüfî fikirlerle mübhem ve kapalı olduğu halde yavaş yavaş kurtularak gitgide daha ziyade kendine malik olan bazı esasî fikirlerin tedricî tahakkukundan ibaret değildir. Yeni yeni hallerin husûle gelmesi, kısmı azamı itibarıyla eski ahvalin bir araya gelip tecemmü' etmesindedir. Fakat gayet esaslı ahval dahilinde gördüğümüz

vechile bu toplanmaların, bunlardan sâdır olan mütekaddim muhassıla tasavvurundan büsbütün başka bir sebebi vardır. Bu muhassıla fikri, ancak tertib vukû'a geldikten sonra meydana çıkıyor. Bu, sâdır olduğu sebeplere her ne kadar aks-i tesir icrâ etse de, asıl sebep olmaktan ziyade bir neticedir. Bu fikir, izaha muktedir değil, izah edilmeye muhtaçtır. Kanın evsafı içinde, bunu dinî bir sıfat iktisabına müstaid kılacak hiçbir şey yoktur. Fakat kan mâyi'i hakkında avamın edindiği fikir, totem itikadlarıyla birleşerek yukarıda bahsettiğimiz ibadetlere sebep olmuştur. Bu ibadetler de münasebet-i cinsiye hakkındaki cârî fikirlerle karışarak egzomamiye ait fikirleri tevlid etmiştir. Egzogami temeli üzerine birçok âdetler bina edilmiş ve bunlar hal-i hazırda mizac-ı ahlakimizi teşkil etmiştir. Hiç bir tahlil cedelî bir terkinin kanunlarını bulamazdı. Çünkü bunların teşekkülüne hiçbir cedel-i beşerî karışmamıştır. Şüphesiz ma'şerî muhakeme inkişaf edip içtimâî iradeyi daha ziyade tenvir ettikçe, bu irade hâdisatın tarz-ı cereyanını daha iyi idare etmeye ve bunlara aklî bir istikamet vermeye daha muktedir oluyor. Fakat cemiyette yüksek vezaif-i zihniye henüz ferttekinden daha ibtidaîdir. Ve bu vezaifin daha fazla icrâ-yı tesir ettikleri ahval şimdiye kadar pek istisnâ kalabilmiştir.

Emile DURKHEIM

mütercimi : Necmeddin SÂDIK

